Ağa Mehdiyev – 105

“Ruhun rəssamı”nın “rənglər bayramı”

Koloritdən güclü emosional təsir vasitəsi kimi istifadə edən, öz əsərlərini ahəngdar və dekorativ rəng çalarlarında işləyən Xalq rəssamı Ağa Mehdiyev gözəlliklər yurdu İsmayıllının yeddi dağ arasında yerləşən Lahıc qəsəbəsində dünyaya göz açaraq rəngarəng yaradıcılıqla dolu həyat yolu keçib. Novruz bayramına təsadüf edən doğum günü, Girdiman çayının, uca dağ şəlalələrinin, bulaqların axdığı, misgərlərin çəkic zərbləri ilə həmahəng, nəfis ornamentli xalçalar diyarı olan bu torpaqda dünyaya gəlişi həyatı boyu yaratdığı tabloların rəng və koloritində özünü coşqunluqla büruzə verib.

Onun qardaşları elmi, özü isə təsviri sənəti seçmişdi. Manaf Süleymanov öz kitabında bu barədə belə yazır: “...Ağa Cəfərin övladlarından Soltan Mehdiyev kimya elmləri üzrə akademik, Əlövsət Mehdiyev tibb elmləri doktoru, professor idi, Ağa Mehdiyev isə istedadlı rəssamdır”.

Ağa Mehdiyev 1938-ci ildə Azərbaycan Rəssamlıq Texnikumunu bitirəndən sonra bir çox respublika və ümumittifaq sərgilərində iştirak edərək müxtəlif mövzu və janrlarda yaddaqalan əsərlər yaradıb. Rəssam “Gizli “Nina” mətbəəsi”, “Savadlılar ailəsi”, “Partizan”, “Zaqatala peyzajı”, “Fərhad dağ çapır”, “Bakıda “Kommunist” küçəsi”, “Qatır Məmmədin dəstəsi”, “Qurzuf”, “Xəzər neftçiləri”, “Tərbiyəçi”, “Lahıc”, “Girdiman”, “Göyçay”, “Köhnə neft mədənində”, “Ayıdağ” və s. kimi ilkin yaradıcılıq əsərlərində kompozisiyanın bütövlüyünə, rənglərin ifadəli çıxmasına nail olub. Yaradıcılığında kitab tərtibatına da yer verib. “Xoruz”, “Qarı və buzov”, “Balaca maşinist” kimi kitablara uşaqların zövqünə uyğun gözəl rəsmlər çəkib.

Əgər XX əsrin 20-30-cu illəri Azərbaycanda peşəkar rəngkarlıq sənətinin formalaşma dövrü kimi əlamətdardırsa, 50-60-cı illər isə rəngkarlığın yeni sənət üfüqlərinə, orijinal ifadə tərzinə, janr rəngarəngliyinə yüksəlməsi dövrü olub. Bu dövr ciddi yaradıcılıq axtarışları aparan, sənətdə öz dəst-xətti ilə seçilən yeni rəssamlar nəslinin yetişdiyi mərhələ idi. Azərbaycan incəsənətində dəzgah boyakarlığının özünəməxsus kolorit zənginliyi ilə seçilən Ağa Mehdiyev məhz bu dövrdən öz sözünü bacarıqla deyən rəssamlarımızdan olub.

Onun əsərləri 20-dək ölkədə uğurla nümayiş etdirilib, dəfələrlə fərdi sərgiləri keçirilib. Məsələn, Yaponiyada rus və sovet incəsənətinin fəal təbliğatçısı kimi tanınmış kolleksiyaçı xanım Nakamura rəssamın 12 peyzajını əldə etmiş və 1976-cı ildə “Müasir sovet rəngkarlığı” sərgisinin kataloqunda onun Tokiodakı şəkil qalereyasında olan 3 peyzajı yer almışdı. Güclü rəng hissiyyatına malik olan sənətkarın “Türkiyədə” seriyasına daxil olan tablolarında heyrətamiz mənzərələr, arxitektura özəllikləri peşəkar yetkinliklə tamaşaçı müzakirəsinə təqdim edilib. Ağa Mehdiyevin “M.Ə.Rəsulzadənin portreti” əsəri M.Ə.Rəsulzadə tərəfindən Ankarada qurulan (1949) “Azərbaycan Kültür Dərnəyi”ndə daimi ekspozisiyada yer alıb.

Şərtilik yalnız rəsmlərin kompozisiya quruluşu və obrazların həllində deyil, rəssamın ümumi təsvir dilində, metodunda özünü göstərirdi. Ağa Mehdiyevin rəsmlərinin koloroti də şərti dekorativ xarakter daşıyırdı. Onun “Yolasalma”, “İntizar”, “Eyvanda”, “Səhər”, “Xalçaçı”, “Nar yığımı”, “Uca dağlarda”, “Bahar”, “Kamança çalan”, “Yaylaqda”, “Xalq bayramı”, “Güləş”, “Yağışdan sonra”, “Qızmar gün”, “Abşeron”, “Köhnə həyət”, “Sakitlik”, “Qayıqlar”, “Dağlar”, “Qala”, “Çoban”, “Dağlı qadın”, “Lahıclı qız”, “Günəşli gün”, “Təndir başında”, “Payız”, “Bürkü”, “Şər qarışanda” və s. kimi əsərlərində Azərbaycanın dilbər guşələrini, sadə insanların portretlərini, zəhmətini, gözəlliyini görürük. Rəssam hadisələrin cərəyan etdiyi mühiti, hava və işıq effektlərini inandırıcı verə bilir, günəşli palitraya meyl edirdi. Buna görə də onun tablolarında parlaq günəş işıqları bərq vurur.

Tanınmış şair, ədəbiyyatşünas Rəfiq Zəka Xəndan 1996-cı ildə Türkiyədə nəşr olunan “Candaş” qəzetində Ağa Mehdiyevi “Ruhun rəssamı” adlandırmışdı. Çünki onun əsərləri ruh oxşayır. Rəssam sanki predmetin yox, rəngin, kompozisiyanın axtarışındadır. Məşhur fransız rəssamı Ejen Delakruanın sözləri ilə desək, “Hər bir tablonun birinci təəssüratı bayram olmalıdır”. Ağa Mehdiyevin tabloları rənglərin bayramıdır, mövzusundan asılı olmayaraq, çılğın rəng çalarlarının bir-biri ilə vəhdəti bunu sübut edir. Rəssamın yaradıcılığında şəxsiyyətlərin xarakterik cizgilərini büruzə vermək, obrazlarda tipik cəhətləri üzə çıxarmaq bacarığı bütün tablolarında müşahidə edilir.

Azərbaycan təsviri sənəti tarixində iz qoymuş Ağa Mehdiyev 83 il ömür sürüb. Onun incəsənətimizin qiymətli nümunələri olan əsərləri sənətkarı yaddaşlarda daim yaşadacaq.

Könül ƏZİMOVA,
Rəssamlar İttifaqının üzvü, sənətşünas